

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.04.2018, sp. zn. 23 Cdo 6000/2017, ECLI:CZ:NS:2018:23.CDO.6000.2017.1

Číslo: 61/2019

Právní věta: Žalobce má právo na náhradu nákladů řízení i v případě, že vezme žalobu zpět proto, že žalovaný uznal dluh v notářském zápise se svolením k vykonatelnosti.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.04.2018

Spisová značka: 23 Cdo 6000/2017

Číslo rozhodnutí: 61

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Náklady řízení

Předpisy: § 146 odst. 2 o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Krajský soud v Ústí nad Labem – pobočka v Liberci, jako odvolací soud, usnesením ze dne 30. 1. 2017, č. j. 83 Co 238/2016-165, výrokem I. změnil usnesení Okresního soudu v Liberci (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 7. 4. 2016, č. j. 22 C 374/2014-147, ve výroku II. o nákladech řízení tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně; výrokem II. rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení.

2. Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně, který dospěl k závěru, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni náhradu řízení v částce 183 622,30 Kč, neboť žalovaná zavinila zastavení řízení, k němuž došlo sice na základě zpětvzetí žaloby, avšak žalobkyně vzala žalobu zpět pro chování žalované spočívající v tom, že žalovaná až po podání žaloby uznala dlužnou částku co do důvodu a výše, o čemž byl sepsán notářský zápis se svolením vykonatelnosti.

3. Odvolací soud s odkazem na usnesení Nejvyššího soudu České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. [33 Cdo 1787/2014](#), konstatoval, že použití § 146 odst. 2 věty druhé občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“) přichází v úvahu jen tehdy, pokud je příčinnou zpětvzetí výlučně jen chování žalovaného, avšak je-li příčinou chování osoby odlišné nebo chování obou stran řízení, použití tohoto pravidla nepřichází v úvahu a o nákladech řízení bude rozhodnuto podle § 146 odst. 2 věty první o. s. ř. Odvolací soud vyšel přitom ze zjištění, že žalobou uplatněný nárok nebyl v době zpětvzetí žaloby uspokojen a že důvodem zpětvzetí bylo uzavření dohody mezi

účastníky o uznání dluhu ve formě notářského zápisu se svolením přímé vykonatelnosti ze dne 5. 8. 2015. Odvolací soud dovodil, že pokud bylo příčinou zpětvzetí žaloby chování obou stran řízení, nepřipadá v úvahu aplikace § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř., proto změnil rozhodnutí soudu prvního stupně tak, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudem prvního stupně. Vzal přitom v úvahu, že žalované žádné náklady v řízení před soudem prvního stupně nevznikly.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

4. Proti rozhodnutí odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost spatřuje v tom, že v rozhodovací praxi odvolacího soudu nebyla dosud řešena právní otázka, jak rozhodovat o nákladech řízení v případě, že žalobce materiálně dosáhne svého tím, že mimosoudně získá uznání dluhu zachycené v notářském zápisu se svolením vykonatelnosti. Dovolatelka poukazuje na nález Ústavního soudu ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. [IV. ÚS 288/05](#), který řešil případ, kdy že žalobce vzal svůj návrh zpět právě a jedině z důvodu sepsání exekutorského zápisu s doložkou vykonatelnosti. Ústavní soud konstatoval, že uvedeným jednáním sice nedošlo ke splnění závazku, ale žalovaný svým projevem vůle postavil žalobce do takové procesní situace, kdy další setrvání ve sporu by bylo zcela neúčelné, a je tedy zjevné, že návrh žalobce byl vzat zpět pro chování žalovaného a náklady řízení tak nemohou jít k tíži žalobce, ač je to právě on, kdo svým projevem vůle zastavení řízení způsobil. Podle dovolatelky lze závěry uvedeného nálezu aplikovat i na danou věc, kdy žalovaná uznala, že pohledávka existuje notářským zápisem se svolením vykonatelnosti. Odvolací soud však při rozhodnutí o nákladech řízení vůbec nevzal v úvahu, jaký byl skutečný materiální výsledek řízení. Kdyby tak učinil, musel by uzavřít, že žalobkyně zastavení řízení nezavinila. Jestliže odvolací soud ve svém rozhodnutí argumentoval usnesením Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. [33 Cdo 1787/2014](#), dovolatelka považuje odkaz na toto rozhodnutí za nepřipadný. V poukazovaném rozhodnutí si účastníci dohodli vrácení vzájemného plnění a odvolací soud vyšel z tohoto, že příčinou zpětvzetí žaloby bylo chování obou účastníků, nikoliv jen chování žalovaného. V posuzovaném případě ale nemá být vráceno vzájemné plnění, nýbrž žalovaná má plnit na základě uznání svého závazku vůči žalobkyni učiněného notářským zápisem se svolením vykonatelnosti. Dovolatelka naopak poukázala na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 7. 2014, sp. zn. [22 Cdo 2524/2014](#), vycházející z materiálního úspěchu žalobce ve věci pro posouzení zavinění účastníka na zpětvzetí žaloby, v němž Nejvyšší soud konstatoval: „Na skutečnost, zda šlo o důvodně podanou žalobu (tj. na splnění první podmínky podle § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř.) lze usuzovat z toho, zda se žalobce domohl žalobou uplatněného nároku či nikoliv. Ke zpětvzetí žaloby pro chování žalovaného (tj. ke splnění druhé podmínky podle § 146 odst. 2 věty druhé o. s. ř.) zpravidla dojde tehdy, jestliže žalovaný po podání žaloby žalobci poskytl plnění, jež po něm žalobce ve svém žalobním petitu požadoval. Zavinění ve smyslu § 146 odst. 2 o. s. ř., včetně splnění výše uvedených podmínek, je přitom nutno posuzovat z procesního hlediska, tedy z hlediska vztahu výsledku chování žalovaného k požadavkům žalobce.“ Jestliže odvolací soud při rozhodování o nákladech řízení nevážil materiální úspěch žalobkyně ve věci, dopustil se nesprávného právního posouzení a dovolatelka navrhla, aby Nejvyšší soud vydal usnesení, jímž se napadené usnesení odvolacího soudu ve I. mění tak, že usnesení soudu prvního stupně ve výroku II. se potvrzuje a žalovaná je povinna žalobkyni zaplatit náhradu nákladů odvolacího a dovolacího řízení.

III.

Přípustnost dovolání

5. Nejvyšší soud, jako soud dovolací, postupoval v dovolacím řízení a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „o. s. ř.“), ve znění účinném do 29. 9. 2017 (článek II., bod 2. zákona č. 296/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů).

6. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

7. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť otázkou v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud neřešenou je dovolatelkou předestřená otázka, jak rozhodovat o nákladech řízení v případě, že žalobce vezme žalobu zpět proto, že mimosoudně získá uznání dluhu zachycené v notářském zápisu se svolením vykonatelnosti.

IV. Důvodnost dovolání

8. Nejvyšší soud se proto následně zabýval otázkou důvodnosti dovolání ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř.

9. Z ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu (srov. např. usnesení ze dne 8. 1. 2014, sp. zn. [28 Cdo 1878/2013](#), usnesení ze dne 28. 1. 2014, sp. zn. [22 Cdo 4308/2013](#), usnesení ze dne 23. 6. 2014, sp. zn. [32 Cdo 587/2014](#), usnesení ze dne 21. 7. 2014, sp. zn. [22 Cdo 2524/2014](#), usnesení ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. [33 Cdo 1787/2014](#), či usnesení ze dne 9. 9. 2015, sp. zn. [29 Cdo 170/2015](#) – veřejnosti dostupných na www.nsoud.cz) se podává, že rozhodování o náhradě nákladů řízení obecně ovládá zásada úspěchu ve věci, která je doplněna zásadou zavinění. Zásada zavinění se uplatní zejména v případě, kdy je řízení zastaveno (§ 146 odst. 2 o. s. ř.). Smyslem využití této zásady je sankční náhrada nákladů řízení, které by při jeho řádném průběhu nevznikly, uložená rozhodnutím soudu tomu, kdo jejich vznik zavinil. Pokud soud zastavuje řízení, zabývá se tedy v souladu s § 146 odst. 2 o. s. ř. při rozhodování o nákladech řízení nejprve otázkou, zda některý z účastníků zavinil, že řízení muselo být zastaveno. Je-li důvodem zastavení řízení zpětvzetí návrhu, žalobce nezavinil zastavení řízení, jestliže vzal zpět návrh, který byl podán důvodně, pro chování žalovaného. K tomu, aby se při zpětvzetí žaloby nejednalo o zavinění žalobce, musí být splněny zároveň obě podmínky, a to že žaloba byla podána důvodně a že ke zpětvzetí došlo pro chování žalovaného. Protože nárok na náhradu nákladů řízení je nárokem vyplývajícím nikoliv z hmotného práva, ale z práva procesního, je na to, zda šlo o důvodně podanou žalobu, nutno usuzovat z procesního hlediska (z hlediska vztahu výsledku chování žalovaného k požadavkům žalobce). Jde tedy o to, zda se žalobce domohl uplatněného nároku, či nikoliv. Přitom není významné, zda žalovaný uspokojil žalobce, ačkoliv k tomu neměl právní povinnost; podstatné je, zda žalobcův požadavek byl uspokojen. Jen tehdy, jsou-li zároveň splněny obě podmínky, má žalobce právo, aby mu žalovaný nahradil náklady, které účelně vynaložil na uplatňování svého práva.

10. Žádné z uvedených rozhodnutí, a ani usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2014, sp. zn. [33 Cdo 1787/2014](#), na něž poukazoval odvolací soud, však neřešilo dovolatelkou předestřenou konkrétní právní otázku, jak rozhodovat o nákladech řízení v případě, že žalobce vezme žalobu zpět proto, že mimosoudně získá uznání dluhu zachycené v notářském zápisu se svolením vykonatelnosti.

11. Nejblíže k řešení dané právní otázky jsou závěry přijaté Ústavním soudem v nálezu ze dne 29. 10. 2008, sp. zn. [IV. ÚS 288/05](#), publikovaném ve Sbírce nálezů a usnesení Ústavního soudu pod č. 183/2008, na něž dovolatelka ve svém dovolání případně poukazuje. Ve věci posuzované Ústavním soudem získal žalobce v důsledku jednání žalovaného vykonatelný právní titul v podobě exekutorského zápisu opatřeného doložkou o přímé vykonatelnosti. Podle závěru Ústavního soudu žalobce dosáhl sepsáním exekutorského zápisu s doložkou vykonatelnosti účelu soudního řízení, tzn. právního titulu, na jehož základě by mohl vést exekuci proti svému dlužníkovi, a další vedení

soudního řízení by tak představovalo, jak z hlediska účastníků řízení, tak i soudu samotného, bezbřehý formalismus. Jestliže žalobce vzal svůj návrh zpět právě a jedině z důvodu sepsání exekutorského zápisu s doložkou vykonatelnosti, Ústavní soud konstatoval, že uvedeným jednáním sice nedošlo ke splnění závazku, ale žalovaný svým projevem vůle postavil žalobce do takové procesní situace, kdy další setrvání ve sporu by bylo zcela neúčelné. Podle Ústavního soudu bylo zjevné, že návrh žalobce byl vzat zpět pro chování žalovaného, a náklady řízení tak nemohou jít k tíži žalobce, ač je to právě on, kdo svým projevem vůle zastavení řízení způsobil.

12. Závěry přijaté Ústavním soudem lze aplikovat i na řešení předestřené právní otázky, jestliže z uvedených skutkových zjištění v dané věci vyplývá, že žalobkyně pouze vyhověla žalované a získala vykonatelný titul pro exekuci vůči žalované v podobě notářského zápisu se svolením vykonatelnosti, v němž žalovaná uznala dlužnou částku co do důvodu a výše a souhlasila s vykonatelností notářského zápisu. Bylo tedy namístě učinit závěr, že žalobkyně uplatnila oprávněný nárok a nezavinila, že řízení bylo zastaveno, neboť ke zpětvzetí žaloby došlo pro chování žalované. Byly tak splněny obě podmínky pro závěr, že žalobkyně nezavinila zpětvzetí žaloby (srov. citovanou judikaturu Nejvyššího soudu shora), tedy že žaloba byla podána důvodně a že ke zpětvzetí došlo pro chování žalované. Nejvyšší soud i s ohledem na právní názor Ústavního soudu ve výše cit. nálezů proto uzavřel, že náklady řízení nemohou jít k tíži žalobkyně za situace, kdy žalobkyně vzala důvodně podanou žalobu zpět výlučně pro chování žalované.

13. Odvolací soud se tedy dopustil nesprávného právního posouzení věci, jestliže z daných zjištěných skutečností dovedl, že příčinou zpětvzetí žaloby nebylo výlučně jen chování žalované. Dovolací důvod nesprávného právního posouzení podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl tedy dovolatelkou uplatněn důvodně.

14. Nejvyšší soud proto napadené usnesení odvolacího soudu podle § 243e odst. 1 o. s. ř. bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 o. s. ř.). Odvolací soud bude v dalším řízení vázán právním názorem dovolacího soudu (§ 243g odst. 1, věta za středníkem o. s. ř.); odvolací soud rozhodne také o dosavadních nákladech řízení včetně řízení dovolacího (§ 243g odst. 1, věta druhá o. s. ř.).